

EUROPOS SAJUNGOS IR KITŲ ŠALIŲ PATIRTIES VERSLO PERDAVIMO SRITYJE ANALIZĖ (2005)

Rėmėjai: Lietuvos Respublikos ūkio ministerija

Tyrėjų grupė: I. Mačernytė-Panomariovienė, A. Čepas, J. Kiršienė, L. Griškevič, M. Lankauskas, A. Želvys, S. Mališauskaitė-Simanaitienė

Verslo perdavimas – tai trečioji (po verslo įkūrimo ir augimo) svarbiausia verslo gyvavimo ciklo stadija. Tyrimai rodo, jog kasmet tūkstančiai ekonomiškai stiprių įmonių (dažniausiai – smulkaus ir vidutinio verslo subjektai), nustoja veikti susidūrusios su verslo perleidimo problema. Dėl to šalyje nebesukuriama pridėtinė vertė, nebegaunamos pajamos iš mokesčių, prarandamos darbo vietos. Todėl labai svarbu užtikrinti sėkmingą verslo tęstinumą ir funkcionavimą net ir tada, kai verslo steigėjai iš jo jau yra pasitraukę.

Tyrimo tikslas - išnagrinėti problemas, su kuriomis susiduriama parduodant ar kitaip perleidžiant verslą Lietuvoje, išanalizavus ES ir kitų šalių patirtį šioje srityje identifikuoti ir pasiūlyti geros praktikos pavyzdžių pritaikymo Lietuvos sąlygomis galimybes. Tyrimo uždaviniai: 1) Išanalizuoti ES ir kitų šalių patirtį verslo perdavimo srityje. Pateikti konkrečias šalių iniciatyvas ir ES šalių narių geros praktikos pavyzdžius verslo perdavimo praktikoje; 2) Išanalizuoti ir įvertinti susiklosčiusią praktiką verslo perdavimo srityje Lietuvoje, išsiaiškinti esamas problemas ir priežastis, kurios stabdo efektyvų ir sklandų verslo perdavimo procesą; 3) Remiantis atliktomis analizėmis, nustatyti sėkmingos verslo perdavimo praktikos ES ir kitose šalyse pavyzdžių taikymo Lietuvoje galimybes, pateikti konkrečius geros praktikos pavyzdžių pritaikymo Lietuvoje modelius ar pan.; 4) Identifikuoti, kokie nauji teisės aktai turi būti priimti ar kaip pakeisti šiuo metu galiojantys sėkmingam verslo perdavimo praktikos diegimui Lietuvoje.

Ekspertinę apklausą, atliktą 2005 m. rugsėjo-spalio mėnesiais, ap sunkino tai, kad dėl iki šiol nevedamo duomenų registro apie įmonės (verslo) ar jos dalies perdavimą, teisinės formos keitimą, akcijų (savininkų ir kiekio) dinamiką buvo sunku pasirinkti tinkamus respondentus. Duomenų pateikimo ir registravimo problema nėra iki šiol išspręsta.

Atlikus analizę, pateikti pasiūlymai dėl žinių, verslininkų sąmoningumo stokos, dėl informacijos, duomenų apie įmones (jų teisinį statusą, jo pasikeitimus, įstatinį kapitalą, valdymo organus, akcininkus ir pan.) viešo paskelbimo trūkumo, dėl verslo perdavimo mokesčių diferencijavimo, dėl verslo perdavimo sąlygų diferencijavimo ir atsakomybės taikymo, dėl galimybių verslą perduoti darbuotojams. Be to, pateiktos pastabos ir pasiūlymai dėl konkrečių teisės aktų tobulinimo.

Taip pat buvo pateikti konkretūs pasiūlymai dėl teisės aktų tobulinimo, pvz., siūlytina: atsisakyti LR CK įtvirtintos galimybės perleisti firmos vardą kaip įmonės sudėtinę dalį; numatyti pajamų apmokestinimo lengvatų tuo atveju, jei pajamos, gautos perleidus verslą, yra investuojamos į kitą veikiantį verslą ar pradedamas naujas verslas; suderinti CK, DK ir kitus teisės aktus; įpareigoti uždarąsias akcines bendroves duomenis apie akcijų savininkų skaičių, jų turimų akcijų kiekį ir akcijų judėjimą pateikti juridinių asmenų registru ir/ar kitam šiuos duomenis kaupiančiam centrui. Atkreipiamas dėmesys į tai, kad siekiant apsaugoti akcijų savininkų asmens duomenis, minėti duomenys turėtų būti prieinami tik įstatymų numatytam subjektų ratui, t.y. VMI, teismams, kitoms teisėsaugos institucijoms ir pan.

Ataskaita pateikta 2005 m. lapkričio 18 d. Tyrimo rezultatai pristatyti 2005-12-14 d. vykusioje konferencijoje „Verslo tyrimų aktualijos: Verslininkų nuomonė 2005, Verslo perdavimo teisinio reglamentavimo principai ir praktika“, kai kurie tyrimo rezultatai buvo

publikuoti išleistame informaciniame metodiniame leidinyje „Europos Sąjungos ir kitų šalių patirties verslo perdavimo srityje analizė“.

Publikuota: Mačernytė–Panomariovienė I. Darbuotojų teisių apsauga įmonės ar verslo arba įmonės ar verslo dalies perdavimo atveju. Jurisprudencija, Nr. 4 (82) – Mykolo Romerio universitetas: mokslo darbai, 2006. P. 56-60; Mačernytė–Panomariovienė I. Verslo/įmonės arba verslo/įmonės dalių perdavimo samprata taikant Direktyvos „dėl valstybių narių įstatymų, skirtų darbuotojų teisių apsaugai įmonių, verslo arba įmonių ar verslo dalių perdavimo atveju, suderinimo“ nuostatas // Teisės problemos Nr. 3 (53) 2006. P. 34-59.

© Teisės institutas, 2005